

Školitelský posudek práce

Problematika spisovnosti se zřetelem k výuce češtiny jako cizího jazyka

předložené k disertačnímu řízení na

Filozofické fakultě Univerzity Karlovy

Mgr. Petrou Bulejčíkovou

Obecné poznámky k zadání disertační práce a k obtížnosti zadaného úkolu

Zadáním předložené disertační práce bylo

- (i) na teoretické rovině zkoumání postavení spisovné češtiny i jejích nespisovných variet v komunikaci rodilých mluvčích češtiny s česky mluvícími cizinci na různých úrovních znalostí českého jazyka
- (ii) na rovině aplikační navrhnout, jak by bylo možné poznatky získané teoretickým výzkumem v bodě (i) implementovat a (pokud možno) i prakticky využít pro výuku češtiny jako cizího jazyka, ať už přímo ve výukových hodinách nebo v učebnicích či audiovizuálních pomůckách.

Složitost české diglosní situace je často netriviální i pro rodilé mluvčí, natož pro cizince učící se češtině. Fakt, že výuka češtiny jako cizího jazyka je v tradičním pojetí směřována především k výuce jazyka spisovného, s nímž se ale v běžném životě zahraniční studenti setkávají jen zcela výjimečně (pokud – v tomto běžném životě – vůbec), je jedním z hlavních problémů, kvůli nimž může snadno docházet ke komunikačním problémům či problémům kulturního rázu, což vše pak na studenty působí demotivačně. Pozoruhodné přitom je, že takto závažná problematika není systematicky studována; v tomto smyslu jistého netriviálního průkopnictví byla práce zadána značně náročně. Zvládnutí české diglosní situace je přitom velmi podstatná podmínka pro jakékoliv skutečně praktické užívání češtiny, ať už se jedná o běžnou komunikaci na ulici, v obchodech a restauračních zařízeních či úřadech, při studiu či v práci.

Vlastní posudek

Práce je rozvržena do úvodu, devíti kapitol, závěru a doprovodných textů (seznamu literatury a přepisu nahrávek konverzací nerodilých mluvčích z příloženého CD).

První kapitola představuje základní pojmy z oblasti teorie jazykové kultury, jak byla rozvinuta Pražskou školou, a informuje o jejím přesahu do didaktiky cizích jazyků. Celá kapitola má ryze referenční charakter, a je proto velmi krátká.

Druhá kapitola popisuje českou diglosní situaci z převažujícího hlediska indukované problematiky výuky češtiny jako cizího jazyka, podává přehled o teoretických pohledech na českou diglosii a věnuje se i tomu, že nejasná není jen sama situace češtiny, ale i terminologie, jíž je popisována. Těsně navazující třetí kapitola se zabývá vztahem opozic spisovnost – nespisovnost a psanost – mluvenost, opět zejména se zřetelem na vyučování češtiny jako cizího jazyka.

Čtvrtá kapitola uvádí čtenáře do problematiky Společného evropského referenčního rámce pro jazyky a zabývá se možnostmi, jak se v rámci tohoto rámce ☺ postavit k problematice výuky nespisovných variet češtiny.

Pátá kapitola představuje příklady chování českých mluvčích v konverzaci s cizincem, šestá kapitola pak rozebírá postavení výuky obecné češtiny v učebnicích pro cizince.

Sedmá kapitola podává základní přehled o tom, jak se k výuce nespisovných variet staví anglické a německé jazykové prostředí, a slouží tak jako důležitá (byť třeba i negativní) motivace pro kapitolu devátou, která po podrobné analýze sesbíraného empirického materiálu v kapitole osmé předkládá možnosti jazykově-pedagogického řešení celé problematiky, včetně konkrétního návrhu učebních textů a dalších výukových pomůcek.

Závěr je velmi stručný, jde v něm především o shrnutí výsledků práce.

Po obsahové stránce je možno shrnout, že předložená disertace – ve svém nejobecnějším kontextu – zkoumá jak situaci ve výuce, tak chování cizinců i rodilých mluvčích při jazykovém kontaktu, zjištěná empirická fakta zobecňuje do teoretických shrnutí a v závěru navrhuje postupy, jak s českou diglosní situací pracovat ve výuce češtiny jako cizího jazyka, čímž naplňuje zadání práce. Po formální stránce je práce vyhotovena relativně pečlivě, bez zřejmých nedostatků.

Závěrem mám tedy to potěšení konstatovat, že dle mého názoru předložená disertační práce požadavky kladené na práci toho druhu zcela splňuje, svým potenciálním praktickým významem pro výuku češtiny jako cizího jazyka je pravděpodobně z jistého (aplikačního) hlediska dokonce převyšuje. Jejím autorstvím disertantka plně prokázala schopnost samostatné vědecké práce na odpovídající úrovni, a proto doporučuji váženým grémiím Univerzity Karlovy, aby byl Mgr. Petře Bulejčkové udělen titul

Philosophiae Doctoresa

ve zkratce **Ph.D.**

V Praze 17. června 2014

karel oliva